

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 1923/2019
30.09.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија Слађане Накић Момировић, председника већа, Добриле Страјина и Марине Милановић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., Општина ..., чији је пуномоћник Марко Димитријевић, адвокат из ..., против туженог ББ ДОО ..., Општина ..., чији је пуномоћник Александра Ђорђевић, адвокат из ..., ради накнаде, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 248/16 од 29.11.2018. године, исправљена решењем истог суда Гж 248/16 од 22.01.2019. године, у седници одржаној 30.09.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 248/16 од 29.11.2018. године, исправљена решењем истог суда Гж 248/16 од 22.01.2019. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Јагодини П 4/14 од 05.11.2015. године, ставом првим изреке, одбијен је, као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужени да му као аутору техничког унапређења на механизму ... исплати накнаду у складу са интерним општим актом туженог у висини од 200.000 евра у динарској противвредности по средњем курсу који одређује НБС на дан исплате, са законском затезном каматом на овај износ почев од дана пресуђења до исплате и да му накнади трошкове поступка. Ставом другим изреке, обавезан је тужилац да туженом на име трошкова поступка плати 972.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од дана пресуђења до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж 248/16 од 29.11.2018. године, исправљене решењем истог суда Гж 248/16 од 22.01.2019. године, ставом првим изреке, укинута је првостепена пресуда. Ставом другим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца и обавезан тужени да тужиоцу, као аутору техничког унапређења на механизму ... исплати накнаду у складу са интерним општим актом туженог у висини од 167.350 евра, у динарској противвредности по средњем курсу који одређује НБС на дан исплате, са законском затезном каматом на овај износ почев од дана пресуђења 05.11.2015. године до исплате. Ставом трећим изреке, одбијен је, као неоснован тужбени захтев тужиоца за разлику од досуђеног износа у ставу другом

изреке до потраживаног износа од 200.000 евра у динарској противвредности по средњем курсу који одређује НБС на дан исплате, са законском затезном каматом од дана пресуђења 05.11.2015. године до исплате. Ставом четвртим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу на име трошкова поступка плати 2.410.149,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужени је благовремено изјавио ревизију, због битне повреде одредаба парничног поступка, погрешно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Испитујући правилност побијане одлуке на основу члана 408. у вези члана 403. став 2. тачка 3. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“, бр.72/11, 87/18), Врховни касациони суд је утврдио да ревизија туженог није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 3. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, као ни битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. ЗПП, на коју се ревизијом указује. Пред другостепеним судом није дошло до погрешне ни непотпуне примене одредаба процесног закона које су биле од утицаја на правилност и законитост побијане пресуде.

Према утврђеним чињеничном стању, тужилац је био запослен код туженог до 01.03.2010. године. Тужилац је 2003. године радио на пословима одржавања пећи за производњу клинкера, тј. на пећи ..., тзв. „...“, као и на одржавању осталих машина туженог. Послови одржавања су се састојали у набавци резервних делова, изради резервних делова према постојећој, а не према инвентивној документацији, у давању налога мајсторима да нешто ураде на пећи, надзором над њиховим радом. На предметној пећи, у току 2003. године јављале су се вибрације на зупчастом венцу и опрузи, које служе за окретање пећи, јер су се појавили велики зазори између зупчастог венца и опруге. Ради санације зупчастог венца, због постојања великих вибрација, а ради уклањања истих, тужени је ангажовао другу фирму, која није решила проблем. Тужилац је 2003. године предузимао радове на зупчастом венцу предметне пећи, како би отклонио проблем са вибрацијама, па су према тужиочевим цртежима, које је његов шеф прегледао и оверио, урађени делови ради отклањања вибрација на пећи. Тужилац се писмено обратио туженом да би га обавестио о свом техничком решењу, односно иновацији, 24.08.2004. године, преко локалне поште туженог, и правној служби доставио елаборат са цртежима који су служили за израду резервних делова, о чему му није издата потврда, јер то није била пракса у интерној пошти. С обзиром да тужилац није добио одговор, преко часописа туженог поставио је питање на који начин може да реши свој проблем у вези техничког решења који је уградио 2003. године, а 23.01.2008. године упутио је допис правној служби туженог и обавестио туженог о постојању техничког унапређења. Од директора правне службе туженог добио је одговор и тражено је да приложи елаборат техничког решења са свом техничком документацијом, да се детаљно изјасни у чему се састоји технички проблем који је решио, након чега је тужилац исте доставио правној служби 16.06.2008. године, али одговор није добио. Тужиочево техничко решење је примењивано и искоришћавано од маја 2003. године до децембра 2009. године, и то тако што је тужени сукцесивно уграђивао елементе његовог техничког решења, први пут у мају 2003. године, када је уграђено пет састава – комада, да би се испробао рад и како је то смањило вибрације осталих седам делова уграђено је у октобру или новембру 2006. године, када се почело са 100% применом његовог техничког решења. У новинама ... „...“ број 92-93 јануар-

фебруар 2010. године, наведено је „у претходном периоду због похабаних зуба и повећаног бацања зубног венца било је доста проблема и пар застоја“, па су морали да се окрећу зубни венац за 180 степени, јер се похабао. У истим новинама фотографисано је и тужиочево техничко решење на страни 11, доња слика лево. Тужилац је опис свог техничког решења дао у елаборату „Ново техничко решење спреге зупчастог венца“. Уградњом тужиочевог решења фабрика је имала уштеде, јер није било застоја у раду пећи због вибрација и смањени су трошкови електричне енергије и гаса за загревање пећи, а смањени су и трошкови ангажовања радне снаге, јер тужени није морао да ангажује друге фирме, нити своје раднике да раде ради смањења вибрација на поменутој пећи. Раније, када је „...“ покушавала да реши проблем са вибрацијом, пећ је морала да се заустави и да се хлади 48 сати, да би се затим приступило поправци која би трајала око три дана, након тога је пећ морала да се загрева и тек након тога пушта у рад. Загревање пећи трајало је око 24 сата.

У току поступка пред првостепеним судом изведен је доказ вештачењем од стране Градског завода за вештачење у Београду, из чијег налаза и мишљења следи да исти на основу писаних доказа у списима и реконструкције „уређаја за затезање“ није могао да утврди да ли је тужилац створио ново техничко решење. Након тога тужилац је предложио извођење доказа новим вештачењем, који предлог је првостепени суд одбио, сматрајући да су разјашњене све битне чињенице. Другостепени суд је заказао расправу и одредио извођење доказа вештачењем од стране Машинског факултета, Универзитета у Нишу, Завода за машинско инжењерство. Из налаза и мишљења Машинског факултета следи да је решење реконструкције везе зупчастог веза и опружне плоче на пећи за производњу клинкера ... дато од стране тужиоца иновација – техничко решење, које је довело до умањења вибрација зупчастог венца пећи за производњу клинкера. Тужилац је радио на машинском одржавању код туженог и предложио решење за елеминисање насталих вибрација, а идеја (иновација) тужиоца да се изврши реконструкција зглобне везе између осовинице и опружних плоча је реализована и довела је до уклањања насталих вибрација. Прихваћена иновација тужиоца је реализована и тиме је настала иновација – техничко решење које је у овом случају довело до умањења вибрација озубљеног венца пећи за производњу клинкера. Прва иновација техничког решења тужиоца урађена је у мају 2003. године заменом, односно уградњом пет делова, а преосталих седам састава, односно делова је уграђено у 2006. години. Уградњом завртањске везе у склоп зупчастог венца и лиснате опруге се перманентно може да смањује или поништава зазор и тиме умањују вибрације, тако да је то решење трајно, јер увек може да се притегне и елиминише узрок вибрације. Основни узрок вибрације је код настајања зазора. Из налаза и мишљења Машинског факултета даље следи да је тим вештака био онемогућен да се прецизно изијасни о питању које се односи на економске аспекте примене новог решења и да ли је ново решење довело до повећања производње клинкера, због недостављања релевантне документације од стране туженог, јер тужени осим технички неупотребљивих цртежа није доставио ни један документ о обиму производње пре и после уградње новог техничког решења. На наведено питање тим вештака Машинског факултета је дао одговор узимајући у обзир просечне вредности за предметну врсту и величину пећи за клинкере и дао прорачун који се односи по једном заустављању због санација погона млина – пећи за клинкерит. На основу прорачуна по једном заустављању ради санације вибрације пећи за клинкерит нето губици заустављања пећи због санације погона и поновног покретања производње износе 557.832 евра. При прорачуну су имали у виду просечне податке, и то номиналну производњу клинкерита 2000 Т/дан, производњу цемента по тони клинкерита 1,3 Т цемента/1 Т клинкерита,

просечну цену цемента 100 евра/Т, просечне трошкове производње цемента у односу на цену цемента 65%, време хлађења пећи 48 сати, време загревања пећи 24 сата, средње време рада на санацији погона пећи 72 сата, укупни застој у производњи по једној санацији пећи од 144 сата, просечну потрошњу гаса у периоду загревања пећи 2000 М3/х, просечну цену гаса од 0,25 евра /м3.

Првостепени суд је применом члана 95, 96, 100. и 102. Закона о патентима („Службени лист СРЈ“, бр. 15/95, 35/95) члана 228. и 231. ЗПП, сматрао да тужилац није доказао да је створио ново техничко решење, што је претходно питање за основаност његовог захтева за тражену накнаду за коришћење техничког унапређења, са којих разлога је одбио, као неоснован захтев тужиоца.

По оцени Врховног касационог суда, правилно је другостепени суд применио материјално право када је, након одржане расправе укинуо првостепену пресуду и делимично усвојио тужбени захтев тужиоца.

Тужилац тужбом тражи исплату новчане накнаде, као аутор техничког унапређења које је код туженог примењивано од маја 2003. године до децембра 2009. године.

Правилно је закључио другостепени суд да се у овом случају примењује Закон о патентима („Службени лист СРЈ“, бр.15/95, 35/95) који је био на снази у време када је почела примена тужиоцевог техничког решења, с обзиром да је чланом 197. Устава Републике Србије прописана забрана повратног дејства закона и других општих аката, осим ако то налаже општи интерес утврђен законом, а Законом о патентима („Службени лист СЦГ“, бр.32/2004) у прелазним и завршним одредбама није прописано ретроактивно дејство, што значи да се права тужиоца цене према правилима која су била на снази у време почетка примене његовог техничког унапређења. Чланом 96. ставом 2. наведеног закона било је прописано да ако је проналазак из радног односа заштићен на име послодавца, проналазачу припадају морална права у вези с тим проналаском као и право на накнаду зависно од ефеката економског искоришћавања проналаска. Чланом 99. ставом 1. истог закона, било је прописано да се критеријуми за утврђивање висине накнаде, начин и време плаћања накнаде одређује општим актом, уговором којим се уређује радноправни однос између послодавца и запосленог или посебним уговором који послодавац и проналазач закључе поводом конкретног проналаска, док је ставом 2. истог члана прописано да у случају спора о висини, начину и времену плаћања накнаде одлучује суд, на захтев проналазача или послодавца, узимајући у обзир допринос тог проналаска повећању добити, односно стварању уштеда предузећу. Чланом 100. – 106. Закона о патентима био је прописан поступак у вези проналаска, а чланом 107. да коришћење проналаска из радног односа не може отпочети пре регулисања питања накнаде из члана 99. овог закона, односно пре правноснажности одлуке надлежног суда. Чланом 109. истог закона било је прописано да техничко решење које је у погледу новости и инвентивног нивоа не испуњава услове из члана 6. и 9. овог закона, а којим се постиже повећање продуктивности рада, побољшање квалитета производа, уштеда материјала, уштеда енергије, боље искоришћавање машина или инсталација, побољшање техничке контроле производа, побољшање заштите на раду или побољшање заштите и унапређење животне средине (техничко унапређење) сходно се примењују одредбе овог закона о проналасцима из радног односа, с тим што права аутора техничког унапређења трају пет година од почетка примењивања.

Чланом 52. Правилника о иновацији туженог прописано је да аутор техничког унапређења створеног у предузећу има право на посебну накнаду ако предузеће искоришћава то техничко унапређење, а чланом 54. да ако је техничко унапређење настало у оквиру обављања редовних послова односно радних задатака предлагача односно аутора израчунати припадајући износ накнаде се умањује за 70%.

Имајући у виду утврђено чињенично стање и садржину цитираних одредби Закона о патентима и Правилника о иновацији туженог, по оцени Врховног касационог суда правилно је закључио другостепени суд да је решење реконструкције везе зупчастог веза и опружне плоче на пећи за производњу клинкера дато од стране тужиоца иновација - техничко решење, које је довело до умањења вибрација зупчастог венца пећи за производњу клинкера и које је код туженог примењивано од маја 2003. године до децембра 2009. године, сагласно члану 109. Закона о патентима и да тужилац, као аутор техничког унапређења има право на накнаду сагласно члану 96. ставу 2. истог закона.

Супротно наводима ревизије, другостепени суд је правилно ценио приговор застарелости тужиоцевог потраживања. Наиме, у овом случају се ради о техничком унапређењу тужиоца, које је коришћено од стране туженог од маја 2003. године до децембра 2009. године, с тим што је прва интервенција техничког решења тужиоца урађена у мају 2003. године заменом односно уградњом пет делова, док је преосталих седам састава односно делова уграђено у октобру или новембру 2006. године, па како из наведеног следи да се радило о повреди права које се периодично понављало, и како свако понављање има карактер засебне радње повреде, тако да се даном учињене повреде сматра први дан сваке од тих радњи, и како је задња повреда права тужиоца извршена у октобру или новембру 2006. године, када је преосталих седам састава односно делова уграђено, и како је тужба поднета 07.07.2011. године, то је правилан закључак другостепеног суда да потраживање тужиоца није застарело и да је одлучено правилном применом члана 109. Закона о проналасцима, јер права тужиоца, као аутора техничког унапређења трају пет година од почетка примењивања, а стим у вези и право на тражену накаду.

Нису основани ни наводи ревизије да другостепени суд није правилно утврдио висину потраживања тужиоца и да накнада није могла бити већа од 3.295.000,00 динара, односно око 30.000 евра, који износ је плаћен за замену целокупног предметног машинског постројења. Висина накнаде одређена је Правилником о иновацији код туженог од 23.12.1997. године, којим Правилником и то чланом 52. је прописано да аутор техничког унапређења створеног у предузећу има право на посебну накнаду ако предузеће искоришћава то техничко унапређење, а чланом 54. да ако је техничко унапређење настало у оквиру обављања редовних послова односно радних задатака предлагача односно аутора израчунати припадајући износ накнаде се умањује за 70%. Код утврђеног да је техничко унапређење настало у оквиру обављања редовних послова односно радних задатака тужиоца, да је исто искоришћавано од стране туженог у дужем временском периоду, од маја 2003. године до децембра 2009. године и да је због недостатка документације једино било могуће утврдити накнаду на основу прорачуна по једном заустављању ради санације вибрација пећи за клинкерит и да су нето губици по једном заустављању пећи због санације погона и поновног покретања производње 557.832 евра, то је другостепени суд правилно утврдио висину накнаде тужиоцу, као аутору техничког унапређења у висини од 30% од штете која би настала

само по једном заустављању пећи ради санације вибрације пећи за клинкерит и стим у вези правилно обавезао туженог да тужиоцу, као аутору техничког унапређења на име накнаде исплати 167.350 евра, у динарској противвредности, са каматом од пресуђења. Без утицаја је на другачију одлуку то што је тужени извршио замену целокупног предметног машинског постројења и да је за то платио 3.295.000,00 динара, односно око 30.000 евра, с обзиром да се у овом случају ради о накнади тужиоцу, као аутору техничког унапређења, које је искоришћавано од стране туженог у дужем временском периоду, од маја 2003. године до децембра 2009. године.

Без утицаја су и наводи ревизије којима се указује да тужилац није испоштовао поступак прописан чланом 100. Закона о патентима. Наиме, евентуални пропуст тужиоца да поднесе туженом извештај у смислу члана 100. Закона о патентима не узрокује губитак права тужиоца, као аутора техничког унапређења на накнаду када је тужени имао сазнања за постојање техничког унапређења тужиоца и уштеде које је имао у вези са тим, с обзиром да су нето губици по једном заустављању пећи због санације погона и поновног покретања производње 557.832 евра. Ово тим пре, јер се тужилац писмено обраћао туженом да би га обавестио о свом техничком решењу, односно иновацији 24.08.2004. године, преко локалне поште туженог и правној служби доставио елаборат са цртежима који су служили за израду резервних делова, али није добио одговор од туженог, због чега је тужилац преко часописа туженог поставио питање на који начин може да реши свој проблем у вези техничког решења које је уградио 2003. године. Тужилац је и 23.01.2008. године упутио допис правној служби туженог и обавестио туженог о постојању техничког унапређења, у вези чега је од директора правне службе туженог тражено да приложи елаборат техничког решења са свом техничком документацијом, да се детаљно изјасни у чему се састоји технички проблем који је решио, након чега је тужилац исте доставио правној служби 16.06.2008. године, али одговор није добио. И у новинама ... „...“ број 92-93 јануар-фебруар 2010. године писано је о техничком унапређењу тужиоца и објављена фотографија истог. Осим тога, према члану 107. Закона о патентима коришћење проналаска из радног односа не може отпочети пре регулисања питања накнаде из члана 99. овог закона, односно пре правоснажности одлуке надлежног суда, а у овом случају је тужени почео са коришћењем техничког унапређења тужиоца пре регулисања питања накнаде и користио га је дужи временски период, од 2003. године до 2009. године, из чега следи да тужилац има право на накнаду, без обзира да ли је поступио у смислу члана 100. Закона о патентима, а у сваком случају право тужиоца на накнаду прописано је и Правилником о иновацији туженог.

Са напред наведених разлога, ревизија туженог није основана и њеним наводима није доведена у сумњу правилност и законитост другостепене одлуке, са којих разлога је, применом члана 414. став 1. ЗПП, одлучено као у изреци.

**Председник већа – судија
Слађана Накић Момировић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић